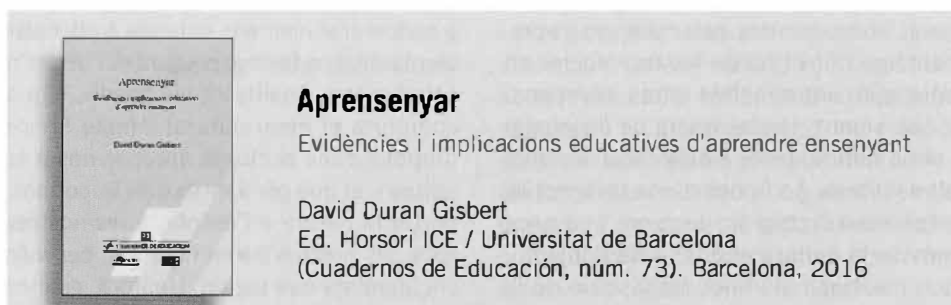

de l'educació ambiental: cal passar d'una visió catastrofista (als infants se'ls explica com de malament està el nostre planeta fins a espantar-los) a una de possibilista (on es planteja què poden fer per millorar el medi ambient).

En el darrer capítol l'autora ens parla de la natura com a pretext per abordar qüestions que, malgrat formar part de la nostra realitat, tot sovint ens són difícils d'explicar, i encara més viure-les de prop. L'entorn natural en general i el món animal en concret ens ofereixen l'oportunitat d'afrontar la mort, la pèrdua d'alguna cosa estimada, el dol, etcètera. En aquest mateix capítol s'obre la porta a una qüestió que, al meu entendre, només queda apuntada i que fins ara n'hem parlat més aviat poc a les escoles: l'espiritualitat i el transcendent en les seves múltiples manifestacions i interpretacions. El llibre es clou, seguint

l'estil de molts dels articles de *Cuadernos*, amb un «Per saber-ne més», on hi trobareu pàgines web, revistes i llibres nacionals i internacionals molt ben triats.

Es tracta d'un llibre molt ben escrit, en el sentit que utilitza un llenguatge molt pla-ner però rigorós, i on es plantegen temes i s'aborden qüestions profundes i molt ben fonamentades que posen en relació la pedagogia activa, els principis de l'escola viva i l'educació lliure i, òbviament, el medi natural en el sentit més ampli del terme. És un llibre que recomano a tothom, especialment a la consellera d'Ensenyament, als delegats del Departament i als inspectors que, avesats a fer una interpretació restrictiva de la norma, posen pals a les rodes per tirar a terra envans del centre i els costa entendre que la vida viscuda és, fonamentalment, fora de l'escola.

Aprensenyar

Evidències i implicacions educatives d'aprendre ensenyant

David Duran Gisbert

Ed. Horsori ICE / Universitat de Barcelona

(Cuadernos de Educación, núm. 73). Barcelona, 2016

JOSEP CALLÍS FRANCO

PERSPECTIVA ESCOLAR

La síntesi lèxica *aprensenyar*, que David Duran utilitza com a títol del llibre, és un molt bon estímul per voler llegir-lo, ja que la paraula crida l'atenció i fa intuir immediatament l'objectiu del volum i la tesi que desenvolupa, o sigui, la relació íntima i profunda que existeix entre aprendre i ensenyar o, a la inversa, entre ensenyar i aprendre. El títol també hauria pogut ser *ensenyaprendre*, tot i que de fet, i ja que l'interès i centre essencial rau en la persona que aprèn, era més coherent el títol escollit.

Vivim moments de molta preocupació per millorar i renovar l'educació, i arreu es porten a terme diferents experiències amb l'objectiu de millorar l'aprenentatge. Entre aquestes, i de manera bastant generalitzada, present en moltes de les nostres aules, hi ha l'aplicació de procediments diversos sobre el tre-

ball cooperatiu o l'aprenentatge entre iguals, tema central del llibre, motiu pel qual és molt adequat per clarificar críticament aquest concepte i les metodologies que se'n deriven.

Es destaca el fet cabdal de l'ensenyament com a factor diferenciador de la capacitat humana de les capacitats animals, ja que els animals aprenen però no tenen la capacitat de transmetre els aprenentatges per aconseguir una cultura acumulativa. Ensenyar és un factor clau de la humanització.

El discurs fonamental que es desgrana en el llibre és la necessitat de visionar el procés de l'ensenyament i de l'aprenentatge com una unitat, i per tant impossible de dissociar. Quan es contempla l'acció des de la perspectiva de l'ensenyar cal entendre que l'aprenentatge no incideix únicament sobre terceres persones, sinó que també ho fa sobre l'ensenyant mateix, que aprèn i reestructura el seu propi coneixement.

Històricament el centre del procés educatiu es materialitzava en el mestre, i per tant la importància de l'aprenentatge depenia del procediment que seguia l'ensenyant, fonamentat en un ensenyament unidireccional i reproductor. En el moment que s'entén que és l'alumne qui ha d'ocupar el centre del procés, es fa imprescindible un canvi conceptual i metodològic en l'educació.

En aquest nou context cal potenciar i prioritzar la relació interpersonal i el procediment dialògic entre ensenyant i aprenent. L'aprenentatge ja no té per objectiu la reproducció de models, sinó l'adquisició de criteris i raonaments que permeten donar solució als problemes i als interessos de l'aprenent tot possibilitant la seva pròpia transformació i, alhora, la dels continguts mateix. Des d'aquest marc conceptual és on David Duran posa l'atenció sobre els diferents mètodes d'aprenentatge entre iguals (tutoria, cooperació, col·laboració), analitzant en cada cas com incideixen en la igualació o simetria comunicativa

entre ensenyant i aprenent; en l'àmbit de la mutualitat o ajuda; en la capacitat i la qualitat de la transmissió de coneixements; en la incidència que tenen sobre la zona de desenvolupament proper (Vigotski), i en la tipologia de discurs emprat. Si bé cadascun té les seves particularitats i elements positius, les experiències mostren que qualsevol enfocament integrat en l'àmbit col·laboratiu és més reeixit en el grau d'aprenentatge que s'assoleix.

Seguint en aquesta direcció, es justifica i constata que aprendre per ensenyar és millor que aprendre per a un mateix, i que aprendre per explicar és millor que aprendre per ensenyar, però que ensenyar interactuant és encara millor que ensenyar explicant. És d'acord amb aquests paràmetres de graduació col·laborativa que pren sentit el terme *aprensenyar*, pel qual cal apostar fort per aconseguir que l'aprenentatge tingui un profund sentit significatiu tant per a l'ensenyant com per a l'aprenent. L'*aprensenyar* incideix en tots els àmbits de la vida, i en l'educació formal i en la informal.

Una profunda i documentada justificació experimental, acompanyada d'una bibliografia extensa i actualitzada, tot amant amb una gran quantitat d'explicacions de situacions reals, fan molt comprensible i amena la lectura del llibre. La gran multiplicitat de situacions descrites ens fa reviure i recordar els procediments de treball que, en èpoques passades, aplicaven els mestres de les escoles unitàries per poder donar resposta a la gran varietat de nivells amb què s'havien d'enfrontar o valorar les experiències d'educació popular o les de l'escola de Barbiana de Lorenzo Milani. A més, sovint ens podem identificar com a protagonistes en moltes d'aquestes situacions, cosa que ens obliga a repensar les pròpies creences, que porten a fer present i materialitzar un *aprensenyar* sobre les nostres conviccions educatives.